

Pregledni znanstveni članek (1.02)
 Bogoslovni vestnik 74 (2014) 4, 671—688
 UDK: 37.091.4:27-788-055.1
 Besedilo prejeto: 11/2014; sprejeto: 11/2014

Andrej Šegula

Aplikativnost geštalt pedagogike v formaciji prihodnjih redovnikov (minoritov)

Povzetek: Pri vzgojnih modelih imamo jasne cilje, bolj negotovi smo glede pristopov in metod. Geštalt pedagogiko želimo približati kot celostni vzgojni pristop, ki uporablja različne metode: identifikacijo in projekcijo, domišljajske vaje in vizualizacijo, delo s telesom, igre vlog ... Na drugi strani pa predstavljamo redovniško vzgojo s poudarki iz dokumentov od drugega vaticanskega koncila do danes. Na koncu se osredotočimo na minoritsko redovniško vzgojo. Tako geštalt pedagogika kakor redovništvo si prizadevata za celostno vzgojo, zato lahko prikažemo stične točke. Prispevek želi poudariti tisti vzgojni moment, v katerem geštalt pedagogika redovni vzgoji pomaga z uporabo sociograma. S tem predstavljamo eno od mnogih metod geštalt pedagogike, ki jo lahko apliciramo na redovniško vzgojno oblikovanje.

Ključne besede: geštalt pedagogika, redovna formacija, redovnik, sociogram, noviciat, vzgojna paradigma geštalt pedagogike

Abstract: **Applicability of Gestalt Pedagogy in the Formation of Future Friars (Conventual Franciscans)**

Educational models usually have clear goals, while they are less certain regarding approaches and methods. The paper wishes to introduce Gestalt pedagogy as a comprehensive educational approach that uses various methods: identification and projection, imagination exercises and visualisation, body work, role playing etc. On the other hand, the education for religious life is described with emphases reaching from the documents of the Second Vatican Council up to the present day. The final part of the paper focuses on the education for religious life of Conventual Franciscans. Both, Gestalt pedagogy and formation for fraternal life strive towards a comprehensive education, therefore a number of contact points can be shown. The paper wants to show that exact educational moment in which the Gestalt pedagogy aids the education for religious life through the use of a sociogram. Thus, one of the many methods of Gestalt pedagogy is described that can be applied in the formation for religious life.

Key words: Gestalt pedagogy, formation for religious life, friar, sociogram, noviciate, educational paradigm of Gestalt pedagogy.

Redovništvo je življenje. Vzgojo v redovništvu razdelimo na dva dela: na začetno in na permanentno (nadaljevalno) vzgojo. V praksi vidimo, da je »pomembnejši« prvi del (začetna vzgoja). Govorimo o več vzgojnih sklopih prvega obdobja: od vstopa in kandidature (prvi meseci) prek postulature (priprave na noviciat), noviciata (leto preizkušnje), obdobja začasnih zaobljub (nadaljevanje redovne formacije) do slovesnih zaobljub, ki pomenijo prehod v permanentno vzgojo. Tako pri redovni formaciji kakor tudi pri geštalt pedagogiki je pomemben celostni pristop k človeku, k doživljanju, k življenju. V tem prispevku želimo poiskati tiste trenutke redovne vzgoje, v katerih bi lahko principe in metode geštalt pedagogike vključili v vzgojni proces, posebno če imamo pred očmi, da so osnovni cilji geštalt pedagogike v učenju vseživljenjskih procesov osebne rasti. (Gerjolič 2008, 139)

1. Temeljna vzgojna paradigma geštalt pedagogike

1.1 Temeljna izhodišča geštalt pedagogike

Metoda integrativne geštalt pedagogike si prizadeva za celostno vzgojo. Poleg šolske vzgoje in izobraževanja vključuje tudi področje religioznega izobraževanja. Na geštalt pedagogiko je vplivalo veliko dejavnikov: humanistična psihologija in humanistična pedagogika, geštalt filozofija, geštalt psihologija in geštalt terapija (Delisle 2013). Dr. Alfons Žibert izhaja iz predpostavke, da so najmočnejše na geštalt pedagogiko vplivale geštalt filozofija, geštalt psihologija in geštalt terapija (Žibert 2014, 58). Integrativni geštalt pedagogiki sta dala pečat graška filozofa Christian von Ehrenfels in Ferdinand Weinhandl. »Geštalt« je več kakor nekaj, kar zaznamo v posameznih delih; to je celostnost in enotnost. Človek postane več kakor skupek delov telesa, začutimo ga kot posameznika, kot individuuma, kot »geštalt« (Hufnagl 2011, 7).

Metoda se je razvila v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. V šolstvu je bil večji poudarek na klasičnem izobraževanju. Brez elementov vzgoje ne moremo govoriti o celostnem pristopu. Tako je pedagogika poskušala nadaljevati smer humanistične pedagogike (poudarek na stiku in srečanju) in humanistične psihologije (osredotočenje na osebo, upoštevanje potencialov posameznika, vrednote humanizma) in humanistične psihologije. Pedagogi, ki so imeli izkušnje iz geštalt terapije, so poskušali »povezati« koncept in metode geštalta s konkretnim pedagoškim delom. Med pionirje tega prizadevanja štejemo Hilariona Petzolda (Žibert 2014, 59). Drugače kakor v terapiji so v pedagogiki pomembne vsebine, ki jih približujemo učencu, in ne zgolj fokusiranje osebnih emocij (Hufnagl 2011, 8).

1.2 Nekaj načel geštalt pedagogike

Nekatera načela so »podlaga« za njihovo realizacijo v konkretni situaciji, v nekem določenem vzgojnem obdobju. Marcus Felix Hufnagl je po Burowu (Burow 1998, 70) povzel nekaj načel. Na prvo mesto postavlja načelo »osrediščenja osebe«: v središče postavljamo posameznika, njegovo dostojanstvo in njegovo

vo pravico. Naslednje načelo je načelo »osredotočanja na stik«: to pomeni osebni dejavnik medčloveške interakcije. Prav tako je pomembno načelo »tukaj in zdaj«. Velika nevarnost je, da se »oddaljimo« v preteklost ali prihodnost. Kljub vsem dimenzijam moramo »ostajati« tukaj. Med pomembnejšimi načeli ne smemo prezreti načela »učenja z izkušnjami«. Govorimo o nadgradnji obstoječe paradigme, ki skuša geštalt izkušnjo dopolniti z izkušnjo o samem sebi. Naslednje načelo je načelo, imenovano *self-support*. To načelo prinaša premik učenčeve vloge: učenec ni več odvisen od učitelja, ker postane samostojen in soodgovoren. Kot osrednje načelo izpostavljam načelo »integracije«, ki zadeva upoštevanje enotnosti telesa, duše in duha in kar je s tem povezano: delovanje, čutenje in mišljenje. Prav tako so pomembna vsa druga načela: načelo »dialoškega poučevanja in učenja«, načelo »odgovornosti«, načelo »sinergije« in ne nazadnje tudi načelo »prostovoljnosti« (Hufnagl 2011, 9–10).

1.3 Cilji geštalt pedagogike in njene metode

Osnovni cilji temeljijo na predpostavki, da je učenje vseživljenjski proces osebne rasti (Gerjolj 2008, 139). Poznati cilj nekega procesa je ključnega pomena pri iskanju aplikativnih momentov. Avtorji se resda pri tem nekoliko razlikujejo, vsem pa je skupno, da vključujejo obe dimenziji: kognitivno in afektivno, in to v vseh fazah celostnega učenja in poučevanja (Nežič Glavica 2012, 29).

Osrednji cilj sta izobraževanje in celostni razvoj raznovrstnih potencialov osebnosti. Preostali cilji pa so: zaznavanje in prepoznavanje osebnih potreb, spodbujanje tenkočutnosti in sposobnosti doživljanja, spodbujanje sposobnosti in spretnosti za samostojno učenje in za odgovorno delovanje, premagovanje motenj in blokad v kontaktnem procesu učenja, empatično prepoznavanje aktualnega razpoloženja drugih kot osnove za dialoški odnos, razvoj sposobnosti za kritično konstruktivno komunikacijo in produktivno sodelovanje, zavedanje o razmerju med svobodo in odgovornostjo, ko govorimo o odločanju o sebi v socialnih povezavah, prepoznavanje ekoloških, družbenih in kulturnih dejavnikov in povezav in spodbujanje pripravljenosti za udejstvovanje na teh področjih. (Hufnagl 2011, 9–10; Grausgruber 1994, 289)

Geštalt pedagogika pri svojem delu uporablja številne in raznolike metode. Ob tem ne smemo spregledati procesa. Med prednostne metode geštalt pedagogike lahko uvrstimo identifikacijo/projekcijo, domišljajske vaje in vizualizacijo, delo s telesom, igre vlog, kreativne medije, vaje za komunikacijo v skupini in še mnoge druge. Metode geštalt pedagogike se povezujejo z antropologijo. Če geštalt pedagogiko postavimo v krščanski kontekst, sta v ospredju biblična antropologija in biblično pojmovanje človeka (Žibert 2014, 62–63; Höfer 2011, 41).

Vsekakor ne smemo prezreti, da je geštalt pedagogika metoda, ki v svoj koncept vključuje novejši izsledki nevroloških in psiholoških raziskav možganov. Te raziskave so namreč pokazale, da so v zgodovini preveč poudarjali levo polovico možganov, to pomeni kapaciteto inteligenčnega kvocienta. Pri tem so zanemarjali desno polovico možganov, kjer je med drugim sedež čustvovanja in etike. Geštalt pedagogika želi uravnotežiti levohemisferski, kognitivno-analitični pristop v izo-

braževanju in uvaja metode, ki nagovarjajo kreativno, celostno področje desne polovice (Žibert 2014, 64; Hufnagl 2011, 11).

Ob pregledu ciljev in metod vidimo, da gre geštalt pedagogiki dejansko za celostni pristop: tako za intelektualno kakor tudi za afektivno področje. Z geštalt pedagogiko prebujamo obe polovici možganov.

1.4 Religijska pedagogika v odnosu do geštalt pedagogike

Geštalt pedagogika v začetku ni bila povezana s krščansko vero. Na religijsko pedagogiko je v zadnjih desetletjih odločilno vplival avstrijski duhovnik, veroučni pedagog in psihoterapevt dr. Albert Höfer. Pri verskem pouku je priporočal konkretno obravnavanje svetopisemskih likov in soočenje z njimi. Namesto katekizemskega učenja na pamet izhaja Höfer iz konkretnih svetopisemskih oseb in življenjskih situacij. Tako svetopisemska zgodba postaja vedno bolj naša. Religijska pedagogika ne želi biti le informativna, temveč tudi formativna, to pomeni poučna in življenjska, aktualna. S celostnimi metodami geštalt pedagogike poustvarimo intenzivno in oživljeno srečanje s svetopisemskim likom oziroma sporočilom. Sporočilo zaradi drugačne mediacije ni več dolgočasno in zastarelo, ampak postaja konkretno, življenjsko. Ob bibličnih likih se učenci srečajo s svojimi čustvi, naučijo se ravnanja z njimi, soočijo pa se tudi s soljudmi in z Bogom. Tako religiozne vsebine niso nekaj dogmatičnega in statičnega, temveč vodijo k ustvarjalnim procesom in odpirajo možnosti za spremembe razmišljanja in delovanja (Žibert 2014, 64–66).

Krščanska geštalt pedagogika nima nobenih dodatnih »verskih« metod, preprosto uporablja metode geštalt pedagogike. Bistven pa je predvsem prispevek v vsebini in v identiteti. Po vsebini zadeva krščanska geštalt pedagogika predvsem Sveto pismo. Identiteta pa se kaže v religiozni pripadnosti in drži. Metode torej vključujejo religiozno dimenzijo. Med metodami in načini dela pri verskem pouku najdemo: upodabljanje, domišljajske vaje, telesne vaje, pogovorne oblike, socialno interakcijsko učenje, meditativne oblike, celostno doživljanje slike, praktično učenje, večdimenzionalno delo s Svetim pismom, kreativno pisanje in zaznavanje sebe in drugih v refleksiji (Žibert 2014, 67; Hufnagl 2011, 13–14).

2. Redovniška formacija – celostni pristop

Tako geštalt pedagogika kakor tudi redovniška vzgoja si prizadevata, da bi vzgajali celostno. V paleti pristopov – od intelektualnega v sklopu rednega študija do raznih duhovnih metod: molitve, meditacije, adoracije, duhovnih vaj – si redovništvo prizadeva, da bi vzgajalo za zrelega človeka, zrelega redovnika.

2.1 Dokument drugega vatikanskega koncila: Odlok o času primerni prenovi redovniškega življenja

V uvodu v Odlok o času primerni prenovi redovniškega življenja je zapisano: »Vsi, ki jih Bog v tolikšni različnosti darov kliče k izvrševanju evangelijskih svetov

in ki jih iskreno zaobljubijo, se Bogu na poseben način posvete s tem, da hodijo za Kristusom, ki je deviški in ubog s pokorščino do smrti na križu ljudi odrešil in posvetil.« (R 1) Dokument jasno pokaže na »cilj«. Ob tem pa se človeku postavi vprašanje, kje in na kakšen način priti do tega cilja. V istem dokumentu je poudarjeno, da je času primerna prenova ustanove odvisna prav posebej od vzgoje članov. Zato naj se članom neklerikom in redovnicam ne določi apostolsko delo takoj po končanem noviciatu, ampak je treba njihovo redovniško in apostolsko, teoretično in praktično vzgojo primerno nadaljevati v zato urejenih hišah. Nato poudarja, naj bo izobraževanje na vseh področjih tako usklajeno, da bo življenje članov zares enovito (18). Ko govori o področjih vzgoje, omenja duhovno, teoretično in praktično izobrazbo. V tem kontekstu pogrešamo afektivno področje in večjo navzočnost osebne izkušnje.

2.2 Cerkevni dokument Znova začeti pri Kristusu

Od drugega vatikanskega koncila dalje je bilo napisanih več kakor petindvajset najrazličnejših dokumentov, ki govorijo o redovništvu ali ga vsaj omenjajo. Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja je leta 2002 izdala dokument z naslovom Znova začeti pri Kristusu. To je dokument, v katerem je beseda tudi o vzgoji. Dokument pravi: »Novi poklici, ki trkajo na vrata posvečenega življenja, se kažejo v globoki različnosti ter potrebujejo posebno pozornost in metodo, primerno za razumevanje njihove konkretne človeškosti, duhovnosti in kulture.« Dokument v nadaljevanju pravi: »Najzahtevnejši izzivi, s katerimi se mora soočiti vzgoja, izhajajo iz vrednot, ki obvladujejo globalizirano kulturo našega časa. Krščansko oznanilo življenja kot poklicanosti, ki vre iz Očetove ljubezni in potrebuje osebno in odrešitveno srečanje s Kristusom v Cerkvi, se mora soočiti z miselnostjo in načrtovanji, ki jih obvladujejo skrajno različne kulture in socialne okoliščine. Obstaja nevarnost, da subjektivne izbire, individualni načrti in lokalne usmeritve dobijo premoč nad pravili, načinom skupnega življenja in nad apostolskim načrtom ustanove. Treba je udejanjiti vzgojni dialog, ki zmore sprejeti človeške, socialne in duhovne značilnosti posameznika.« (Znova začeti pri Kristusu 2003, 32–33) V tem dokumentu v primerjavi z dokumentom drugega vatikanskega koncila opazimo viden korak naprej. Formacija mora vzgajati za skupnostni dialog v prisrčnosti kot bogastvo in privzeti različne načine gledanja in čutenja. Dokument zahteva večjo pripravo na filozofskem, na teološkem in na psihopedagoškem področju in poglobljeno usmerjenost v duhovno življenje. Zahtevajo se novi, primernejši modeli glede na kulture, v katerih se rojevajo novi poklici, jasno določeni itinerariji za trajno formacijo, predvsem pa se želi, da bi vzgoji namenili najboljše moči. Ob prebiranju teh navodil začutimo, da vsi omenjeni dokumenti nekako pripravljajo prostor pristopu geštalt pedagogike.

2.3 Minoritski dokumenti o vzgoji

O vzgoji v minoritskem redu govorijo Konstitucije reda bratov minoritov v II. poglavju, ki nosi naslov Vzgoja. Ko razmišljamo o celostni vzgoji, se nam postavlja vprašanje, ali je to res celostni pristop. Dve od podpoglavij nosita podna-

slova: Duhovna vzgoja in Znanstvena, tehnična in pastoralna vzgoja. Že na začetku reda je sv. Frančišek pojasnil osnovne pogoje, stopnje in načela vzgoje z besedami: »Če kdo po Božjem navdihu hoče sprejeti takšno življenje in pride k našim bratom, naj ga ti prijazno sprejmejo. In če vztraja v odločitvi, da sprejme naše življenje /.../, naj ga bratje predstavijo predstojniku. Le-ta naj ga prijazno sprejme, ga opogumi in mu skrbno obrazloži način našega življenja.« (FNPV, II, 1–12)

Bratje minoriti imajo v svojem internem Direktoriju za vzgojo v slovenski minoritski provinci zapisano, da je obdobje od prvih zaobljub do končne odločitve namenjeno razločevanju poklicanosti in pripravi za življenje v služanju. V tem času brat že pridobljene vrednote iz prejšnjih obdobj dopolnjuje z novimi spoznanji in izkustvi v neke vrste osebno sintezo. Poglobljanje poteka na različnih ravneh: na človeško-duhovni in umsko-kulturni in na ravni nauka in služanja.

Da govorimo o resnično celostnem pristopu tudi v redovni vzgoji, kažejo navodila za poročilo, ki ga mora napisati vzgojitelj pred slovesnimi zaobljubami. Vsebovati mora mnenje o fizičnem in psihičnem zdravju, o duhovnem in zakramentalnem življenju, o bratskem duhu in o sposobnosti živeti resno z nalogami v skupnosti, o čustveni zrelosti, o sposobnosti samozatajevanja in darovanja, o sposobnosti živeti zvesto posvečeno življenje, o sposobnosti opravljanja poslanstva v skupnosti in o zavzetosti za božje kraljestvo.

3. Vstopno mesto gešalt pedagogike v formaciji prihodnjih redovnikov

Ob pregledu temeljnih poudarkov gešalt pedagogike in redovne vzgoje – posebnost pri minoritih – vidimo, da je pri obeh pristopih najpomembnejša težnja po celostni vzgoji. Ob primerjavi aplikacij lahko sklenemo, da je gešalt pedagogika veliko bolj inovativna, predvsem na področju metod in pristopov. Prav s tem področjem lahko dopolni »šibko« točko redovne formacije.

3.1 Sociogram kot metoda

Sociogram je metoda, ki nam pomaga ugotoviti našo vpetost v družbeno mrežo. Poudarki so različni. V prvi fazi postavimo težišče v preteklost, to pomeni v dobo odraščanja (med 15. in 17. leto). V tej fazi se z življenjem in empatijo »preselimo« v obdobje odraščanja in podoživimo odnose, ki smo jih takrat živeli. Kot vizualizacijo uporabljamo kovance (različne velikosti, različne kovine, različno oblikovane) in z njimi ponazorimo mrežo odnosov. Kovance postavimo v različno fizično oddaljenost; to ponazarja tudi »oddaljenost« med osebami.

Da ne bi ostali samo pri vizualizaciji, je naslednji korak predstavljanje posameznih oseb, zgodb. Pri tej predstavitvi je poudarek na odnosu, ki smo ga živeli in ga poskušamo ovrednotiti. Tako vizualizacija kakor tudi konkretizacija (kovanci) pomagata pri globljem podoživljanju odnosov, ki so v preteklosti lahko že »zaspali« in se potopili v pozabo. Pomemben korak v sklepu tega procesa oziroma metode

je »poslavljanje«, poslavljanje od oseb, ki so v tistem času sestavljali naš »sociogram«. Sestavni del tega slovesa pa je zahvaljevanje. To je korak, ki nam pomaga, da ne »pozabimo« preteklosti, ampak jo »izpustimo«: »izpustimo« vse tiste odnose, ki so nas morda bremenili ali celo »vezali«, vse to samo zato, da bi lažje, bolj polno in celostno zaživeli sedanjí trenutek.

V nadaljevanju se prestavimo iz »preteklosti« v sedanjost. V to metodo lahko v tem trenutku vključimo »risbo«, ki je nastala ob meditaciji »sedanjega trenutka«. Risba, barve, liki so močno izrazno sredstvo. Z risbo oddajamo sporočila o sebi, o svojem doživljanju, o svojih nagibih. Pomembne so linije, črte, barve, liki. Vse ima svojo vrednost. In risba nas nekako »uokolji« v prostor in v čas.

Da bi iz preteklosti in sedanjosti pogledali v prihodnost, nam lahko pomaga drugi del, nadaljevanje sociograma. Vzamemo lahko isto »tehniko« (kovanci, različne oblike, različna postavitev). Ključnega pomena je vprašanje: »Kje in v kakšnih razmerjih (sociogramu) se vidiš čez deset, petnajst ali dvajset let?« Na prvi pogled preprosto vprašanje, po drugi strani pa nam posredno pokaže, kje smo bili v preteklosti, kako smo doživljali posamezne odnose, kaj so ti odnosi pustili za sedanjost in česa si »želimo« za prihodnost. Sledimo isti dinamiki kakor v prvem delu. Najprej predstavimo svojo »vizijo«, jo razložimo, se »pogovorimo« s kovanci, ki nam živo vizualizirajo ljudi in odnose, kakor jih »vidimo«, »čutimo« in si jih želimo. Tudi to metodo oziroma vajo sklenemo z »osebnim« slovesom od vsakega od »nastopajočih«.

Po metodi sociograma lažje »začutimo« odnose, ki jih živimo. Pozorni smo na odnose, ki si jih želimo, prav tako pa ovrednotimo tudi tiste, s katerimi nismo zadovoljni in jih ne bi želeli v svojem življenju.

3.2 Aplikacija sociograma na konkretno redovno formacijo

Sociogram je metoda, ki jo lahko uporabimo v različnih obdobjih vzgoje. V našem kontekstu bi to metodo predlagali na koncu noviciata. Noviciat je namreč drugo vzgojno obdobje (prvo je postulat, drugo je noviciat in tretje ponoviciat; za tem sledi permanentna vzgoja, ki se začne s slovesnimi zaobljubami, po nekaterih definicijah pa po duhovniškem posvečenju). Sociogram tako pomaga vzgojitelju, da se sreča z novinčevo zgodbo. To je metoda, pri kateri lahko sodeluje celoten noviciat (glede na izkušnje zadnjih let to niso bile velike skupine: od tri do pet oseb).

Vzgojitelj mora namreč na koncu noviciata napisati poročilo, v katerem mora predstaviti novinčevo odprtost za pogovor in učljivost ob vzgojiteljevih vzgojnih navodilih, pa tudi v skupnosti; prav tako mora predstaviti sposobnost za pristne bratske odnose. Novinec mora pokazati pripravljenost za dejavno in zavzeto sodelovanje v noviciatskem življenju (osebna in skupna molitev, bratsko življenje, delo itd.). Pokazati mora neko določeno raven ponotrzanjenosti vrednot, ki so bile dane novincu, in neko določeno stopnjo osebnostne, predvsem pa čustvene zrelosti, nujne za zaobljube. Pri pisanju tega poročila so vzgojitelju lahko v pomoč »rezultati« sociograma. Predpostavlja se, da je vzgojitelj dober opazovalec, dober poslušalec in dober »analitik«.

S tem pa dejavnost geštalt pedagogike pri formaciji prihodnjih redovnikov ni končana. Vzgojitelj je oblikoval poročilo, ki spremlja novinca v naslednje vzgojno obdobje, to je v ponoviciat. Ponoviciat traja od treh do devetih let. Sklene se, ko se ponovinec v pogovoru s predstojniki odloči za slovesne zaobljube (nekateri jih imenujejo tudi »večne«). Konstitucije predpisujejo enomesečni »noviciat« pred slovesnimi zaobljubami. Govor je o »odmiku«, ko ponovinec skupaj z voditelji premisli in pretehta svojo odločitev. Se pravi, da je to neka prelomnica v življenju, neki radikalen korak.

V tem mesecu (priprave na slovesne zaobljube) bi lahko ponovili sociogram. Idealno bi bilo, da bi bil pri tej vaji navzoč isti vzgojitelj (kot del voditeljskega teama). V tej prvi fazi sociograma bi se ponovinec postavil v »čas« (tri, štiri leta nazaj), ko se je odločal za prve zaobljube (to je čas ob koncu noviciata, ko je bil »narejen« prvi sociogram). Ta dinamika lahko ponovincu pomaga ovrednotiti odnose, hkrati pa osvetliti vse tisto, kar mu je v tem času pomagalo graditi in osmišljevati. Glede na to, da so drugi noviciat in potem slovesne zaobljube prehod iz začetne vzgoje v permanentno, je tudi »poslavljanje« pomembno dejanje. Ozaveščanje pomaga novincu ovrednotiti odnose in »sporočilo« nekega določenega obdobja življenja.

Tudi drevo je lahko sestavni del te dinamike. V pripravah na slovesne zaobljube, ko je dovolj časa, je lahko večerno razmišljanje posvečeno »fantazijski vizualizaciji«, ki se na koncu prelije na list papirja. Na podlagi tega izdelka lahko pozneje izpeljemo pogled v prihodnost. Tako nastaneta »dve prihodnosti«, ena izpred nekaj let in potem druga, ob koncu priprav na slovesne zaobljube. Čeprav v redovništvu težko govorimo in »sanjamo« o prihodnosti (zaobljuba pokorščine), nam sociogram lahko pomaga tudi pri »ponotranjanju« zaobljube pokorščine. Eno je vizualizacija, drugo pa, kar vizualizaciji sledi, to je »poslavljanje«.

Z vzgojnimi momenti poskuša izobraževalni proces predvsem vplivati na oblikovanje osebnosti, da bi »učenec« zmozel sprejeti okolje, v katero je postavljen, kot prostor svojega lastnega uresničevanja in ob tem razvil zmožnost konstruktivnega sodelovanja (Vodičar 2011, 153).

4. Sklepna ugotovitev

V prispevku smo pregledali dve poti vzgoje, lahko bi rekli: dve pedagogiki. Pri geštalt pedagogiki smo odkrivali njeno širino in bogastvo v metodah in v pristopih. Pri drugi smo pregledali nekaj utrinkov iz cerkvenih dokumentov, ki prav tako kažejo težnjo po celovitosti. Ob vsem tem se čuti, da so cilji veliko jasneje zastavljeni kakor metoda. In prav v tem je odlično vstopno mesto za metode geštalt pedagogike.

Kompatibilnost med obema pedagogikama smo pokazali z sociogramom. V procesu redovne vzgoje smo predlagali dva momenta, ko bi lahko ta metoda pomagala k večji učinkovitosti refleksije in vizije za naprej. Hkrati pa je bogastvo tega predloga tudi v tem, da to ni enkratna metoda, ampak bi jo ponovili v dveh raz-

ličnih časovnih obdobjih. S to metodo bi dobili tudi večplastne odgovore, »odmeve« na doživljanje novinca oziroma pozneje ponovinca.

Frambach pravi, da je gešalt terapija tako po izvoru in po osrednjih konceptih kakor po svojem razumevanju procesov na različne načine povezana s področjem duhovnosti. V tem kontekstu moramo omeniti pojem »sebstva«. V duhovnem pomenu je dojetanje »sebstva« dojetanje najbolj notranjega središča človekove biti, v katerem je navzoča transcendentna resničnost. Odkriti to duhovno sebstvo kot sredino svoje lastne identitete osvobaja (Hagencort 2011, 75).

Kratice

FNPVod – Nepotrjeno vodilo. V: *Vodilo in življenje: spisi sv. Frančiška Asiškega in sv. Klare* 1998.

R – Odlok o času primerni prenovi redovniškega življenja. V: *Koncilski odloki* 1980.

Reference

- Burow, Olaf-Axel.** 1998. Was ist Gestaltpädagogik. V: Ruow, Gudjons, ur. *Gestaltpädagogik in der Schule*. Hamburg: Bergamann und Helbig.
- Delisle, Gilles.** 2013. *Object Relations in Gestalt Therapy*. London: Karnac.
- Gerjolj, Stanko, Miriam Stanonik in Mihaela Kastelec, ur.** 2011. *Gešalt pedagogika nekoč in danes*. Ljubljana: DKGP.
- Gerjolj, Stanko.** 2008. Gešaltpedagogika kot celostna pedagogika. V: Petra Javrh, ur. *Vseživljenjsko učenje in strokovno izrazje*, 139–148. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Grausgruber, Heinrich.** 1984. *Gestalt-integrative Fortbildung der Religionslehrer/innen*. Doktorska disertacija. Kath.-Theologischen Hochschule Linz.
- Hagencort, Rainer.** 2011. Duhovni vidik gešalt terapije. V: Gerjolj, Stanonik in Kastelec 2011, 75–77.
- Höfer, Albert.** 2011. Poimovanje človeka v biblični tradiciji. V: Gerjolj, Stanonik in Kastelec 2011, 41–49.
- Hufnagl, Marcus Felix.** 2011. Gešaltfilozofija – gešalt psihologija – gešalt terapija. V: Gerjolj, Stanonik in Kastelec 2011, 7–29.
- Koncilski odloki: Konstitucije, odloki, izjave, poslanice 2. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora (1962–1965).** 1980. Ljubljana: Družina.
- Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja.** 2003. *Znova začeti pri Kristusu*. Ljubljana: Družina.
- Konstitucije reda bratov minoritov.** 1991. Ljubljana: Slovenska minoritska provinca sv. Jožefa.
- Nežič Glavica, Iva.** 2012. Vloga gešalt pedagogike v konceptu verskega pouka po Albertu Höferju. Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta.
- Vodičar, Janez.** 2011. Samopodoba v odnosu na moje mesto v razredu. V: Gerjolj, Stanonik in Kastelec 2011, 153–168.
- Vodilo in življenje: spisi sv. Frančiška Asiškega in sv. Klare.** 1998. Ljubljana: Slovenska kapucinska provinca.
- Žibert, Alfons.** 2014. Terapevtski elementi v procesu celostne religiozne vzgoje in izobraževanja s poudarkom na gešaltističnem pristopu. Doktorska disertacija. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.